

CONCEPȚIA FORMĂRII CONTINUE A PROFESIONIȘTILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

1. Introducere

Formarea continuă a profesioniștilor din sectorul justiției constituie o prioritate pentru agendele de politici din domeniul justiției atât pentru țările dezvoltate, cât și pentru cele în curs de dezvoltare. Această categorie de profesioniști este obligată să studieze și să se instruiască continuu din cel puțin trei considerente:

1. Nevoia creșterii profesionale personale în scopul dezvoltării competențelor în raport cu cerințele și specificul funcției sau în cazul atribuirii unor noi responsabilități;
2. Necesitățile și oportunitățile instituției/domeniului/segmentului în care activează;
3. Exigențele și imperativele dezvoltării sistemului juridic național și internațional în ansamblu.

Prezenta *Concepție a formării continue a profesioniștilor din sectorul justiției* se impune ca și necesitate în contextul reformelor justiției din Republica Moldova și este determinată de *Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016* (Legea nr. 231 din 25.11.2011) care prevede ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției, inclusiv prin „revizuirea sistemului și metodelor formării continue a reprezentanților sectorului justiției și extinderea rolului Institutului Național al Justiției” în aceeași ordine de idei.

Formarea continuă a profesioniștilor din sectorul justiției (în continuare - profesioniști) este unul dintre factorii principali în asigurarea coerenței, consecvenței și durabilității eforturilor de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova și, care în final va contribui la consolidarea unui sector al justiției echitabil, calitativ, cu zero toleranță față de corupție, la dezvoltare durabilă a țării și la sporirea responsabilității față de justițiabili.

Termenul „formare continuă a profesioniștilor din sectorul justiției” utilizat în textul Concepției se referă atât la dezvoltarea competențelor profesionale deja dobândite în cadrul formării inițiale,

cât și la dobândirea și/sau dezvoltarea de noi competențe ale profesioniștilor, care au o contribuție principală sau auxiliară în organizarea și realizarea justiției în Republica Moldova.

Prezenta Concepție include în categoria „profesioniști” profesiile identificate în *Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016* (în continuare Strategie) după cum urmează: judecători, procurori, grefieri, asistenți judiciari, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, consilieri de probațiune, profesiile juridice conexe sectorului justiției: avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți.

Concepția formării continue a profesioniștilor (în continuare – Concepția) formulează un cadru unificat și un sistem al formării continue a profesioniștilor din Republica Moldova.

Prezentul document stabilește obiectivele, principiile, metodele și mecanismele formării continue în cadrul INJ a profesioniștilor identificați în Strategie.

Beneficiari

Beneficiari ai prezentei Concepții sunt:

- ✓ Totalitatea profesioniștilor din sectorul justiției din Republica Moldova dintre care: judecători, procurori, grefieri, asistenți judiciari, șefi ai secretariatelor instanțelor judecătorești, consilieri de probațiune, experți judiciari, notari, avocați, inclusiv avocați specializați în asistența juridică garantată de stat, mediatori, executori judecătorești, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți autorizați;
- ✓ Instituțiile publice în care își exercită funcțiile profesioniștii din sectorul justiției;
- ✓ Justițiabilii și sectorul public în general.

Acte legislative, normative, rapoarte și avize internaționale

La baza elaborării Concepției au fost luate în considerație:

- ✓ Legea nr.544-XIII din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului, care asigură judecătorului dreptul la formarea continuă gratuită, reglementând că experiența profesională și participarea la cursuri de instruire continuă sunt criteriile majore pentru promovarea judecătorului;
- ✓ Legea nr.294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, care reglementează formarea continuă a procurorilor și stabilește că această responsabilitate revine Institutului

- Național al Justiției, conducătorilor procuraturilor, în care aceștia își desfășoară activitatea, precum și fiecărui procuror prin pregătire individuală;
- ✓ Legea nr.1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură, care obligă avocatul să urmeze anual cursuri de formare profesională continuă în volum de cel puțin 40 de ore;
 - ✓ Lege nr.1453-XV din 08.11.2002 cu privire la notariat care obligă notarul să-și ridice continuu nivelul profesional;
 - ✓ Legea nr.152-XVI din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, care reglementează formarea continuă a judecătorilor, procurorilor, grefierilor și altor persoane din sistemul judecătoresc;
 - ✓ Legea nr.59-XVI din 15.03.2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești stipulează dreptul și obligativitatea formării continue pentru grefieri organizată de Institutul Național al Justiției;
 - ✓ Lege nr.134-XVI din 14.VI.2007cu privire la mediere, care prevede formare continuă pentru mediatori în cadrul INJ sau a instituțiilor de învățământ superior;
 - ✓ Legea nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, care stabilește obligativitatea formării profesionale continue anuale a executorului judecătoresc cu o durată totală de cel puțin 18 ore academice;
 - ✓ Legea nr. 231 din 25.11.2011 cu privire la Strategia de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova pentru anii 2011-2016;
 - ✓ Strategia de dezvoltare și consolidare a capacităților instituționale, manageriale și didactico-științifice ale Institutului Național al Justiției în anii 2012-2016, adoptată prin Hotărârea Consiliului INJ nr.7/2 din 25.05.2012;
 - ✓ Raport de activitate al INJ pentru anii 2006-2007. Chișinău, 2008.
 - ✓ Raport de activitate al INJ pentru 2008. Chișinău, 2009.
 - ✓ Raport privind activitatea INJ în anul 2009 și măsurile ce au fost și urmează a fi întreprinse în baza Rapoartelor de evaluare efectuate pe parcursul perioadei de referință. Chișinău, 2010.
 - ✓ Raport de activitate al INJ pentru 2010. Chișinău, 2011.
 - ✓ Raport de activitate al Institutului Național al Justiției pe anul 2011. Chișinău, 2012.
 - ✓ Raport evaluarea nevoilor de formare și a activităților desfășurate de Institutul Național al Justiției din Republica Moldova. iulie 2008. autor Mihai Selegean, expert al Consiliului Europei, România.

II. Situația actuală în domeniu

INJ a fost înființat prin *Legea privind Institutul Național al Justiției nr.152-XVI din 8 iunie 2006*. Este o instituție publică, are personalitate juridică, dispune de autonomie administrativă, științifică și pedagogică, patrimoniu și buget propriu. INJ nu face parte din sistemul național de învățământ și educație, nu este supus dispozițiilor legale în vigoare cu privire la acreditarea și licențierea instituțiilor de învățământ și celor privind sfera științei și inovării.

Formarea profesională continuă (în continuare – formarea continuă) a judecătorilor, procurorilor, grefierilor și executorilor judecătorești (din 2007) și a asistenților judiciari, a șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești și a consilierilor de probațiune (din 2012), conform modificărilor LP153 din 05.07.12, MO185/31.08.12 art.620, precum și a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției în Republica Moldova constituie una dintre responsabilitățile de bază ale Institutului Național al Justiției (în continuare – Institut). Institutul a organizat primele cursuri de formare continuă începând cu 1 ianuarie 2007.

Pe parcursul anilor de referință 2007-2012 Institutul a organizat formarea continuă a judecătorilor, procurorilor, grefierilor, asistenților judiciari, referenților, executorilor judecătorești, consilierilor de probațiune și a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției în conformitate cu: *Legea nr.152-XVI din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției*; *Regulamentul privind formarea profesională continuă*, aprobat de Consiliul Institutului la 21.06.2007 (cu modificările și completările din 07.05.2012); planurile de studii, elaborate în conformitate cu necesitățile de formare a profesioniștilor; și curriculum-urile elaborate de către formatorii Institutului și aprobate de Consiliul Institutului.

Institutul coordonează formarea continuă a profesioniștilor cu Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și Ministerul Justiției, în ceea ce privește identificarea necesităților de formare, elaborarea planurilor de studii, delegarea participanților etc.

Conform reglementărilor legale, judecătorii, procurorii și alte persoane care contribuie la înfăptuirea justiției au urmat anual cursuri de formare continuă sub formă de seminare, cursuri tematice, ateliere de lucru, lecții publice, vizite și stagii de studii, „mese rotunde” și alte forme, reieșind din obiectivul cursului.

În perioada de referință 2007-2012, Institutul și-a fortificat permanent capacitățile de formare continuă a judecătorilor, procurorilor, grefierilor, executorilor judecătorești și a altor profesioniști care contribuie la înfăptuirea justiției.

Astfel, în anul 2007 Institutul a desfășurat 87 activități de formare continuă (75 seminare, 6 mese rotunde, 5 conferințe și un atelier de lucru) în care au fost implicați 1327 de profesioniști care contribuie la înfăptuirea justiției (procurori, judecători, executori judecătorești și alte categorii)¹.

În anul de studii 2008 Institutul a organizat și desfășurat 134 activități de formare continuă (64 cursuri, 51 seminare, 10 mese rotunde, 6 training-uri, 3 conferințe) la care au participat 3302 profesioniști (judecători și colaboratori ai instanțelor judecătorești, procurori, executori judecătorești, șefi ai cancelariilor din instanțele judecătorești, arhivari, contabili ai instanțelor judecătorești și ai oficiilor de executare, reprezentând alte categorii de persoane (notari, avocați, ofițeri de urmărire penală etc.))².

Pe parcursul anului 2009 Institutul a pregătit și a organizat 203 activități de formare continuă (185 seminare, 30 cursuri, 5 ateliere de lucru și 3 mese rotunde) în care au fost implicate 4699 persoane (judecători, procurori, executori judecătorești, colaboratori ai instanțelor de judecată, ofițeri de urmărire penală și alte categorii de profesioniști)³. În același an, în scopul evidenței orelor de formare continuă a judecătorilor și procurorilor, a fost creată o bază de date care înregistrează activitățile și numărul de ore de formare continuă pentru judecători și procurori.

În anul 2010 Institutul a desfășurat 82 activități de formare continuă (55 seminare, 19 cursuri, 2 ateliere de lucru, 1 lecție publică, 5 mese rotunde), la care au participat 1607 de profesioniști din sectorul justiției (judecători, procurori, avocați, consilieri de probațiune și alte persoane din acest sector)⁴. În anul 2010 au beneficiat de formare continuă în cadrul Institutului 67% din numărul total de 434 judecători în exercițiul funcțiilor și 43% din numărul total de 880 de procurori în exercițiu.

¹ Raport de activitate 2006-2007. Raport prezentat de Directorul executiv al INJ la ședința Consiliului INJ din 27 iunie 2008. Chișinău, 2008, p. 23. http://inj.md/files/u1/Raport_anual_INJ_2006-2007.pdf. (vizitat la 20.V.2013)

² Raport de activitate a Institutului Național al Justiției pentru anul 2008 prezentat de Directorul executiv al INJ la ședința Consiliului INJ din 26 iunie 2009. Chișinău, 2010, p. 27. http://inj.md/files/u1/Raport_de_activitate_2008.pdf. (vizitat la 20.V.2013)

³ Raport privind activitatea Institutului Național al Justiției în anul 2011. p. 10-11. http://inj.md/files/u1/8aHC_INJ_25_06_2012_Raport_INJ_2011.pdf.

⁴ Raport privind activitatea Institutului Național al Justiției în anul 2010. p. 25. http://inj.md/files/u1/Raport_privind_activitatea_INJ_in_anul_2010.pdf. (vizitat la 20.V.2013)

În 2011 Institutul a organizat 208 activități de formare continuă (189 seminare, 8 ateliere de lucru, 7 cursuri de instruire, 3 mese rotunde, 1 conferință). Institutul a antrenat în aceste activități 3 729 persoane care contribuie la înfăptuirea justiției⁵.

În anul 2012 Institutul a organizat și desfășurat 142 activități (133 seminare, 5 cursuri de instruire, 3 ateliere de lucru și 1 conferință) la care au participat 3 638 persoane (judecători, procurori, asistenți judiciari, consilieri de probațiune, executori judecătorești, avocați, notari și alte categorii)⁶.

Statisticile înregistrate în rapoartele de activitate ale Institutului cu privire la formarea continuă a profesioniștilor, denotă o creștere anuală relativă a numărului de activități de formare continuă; o creștere considerabilă a numărului de persoane antrenate în aceste activități și diversificarea categoriilor de beneficiari. Totodată, s-a constatat că dacă până în 2011 cca 2/3 din judecători și mai puțin de 1/2 din procurori erau detașați de CSM și PG să participe la cursurile de formare continuă fără a fi consultați în prealabil cu privire la tematica și conținutul cursurilor, precum și disponibilitatea lor, începând cu anul 2011 judecătorii, procurorii și ceilalți profesioniști își identifică tematicile, elaborate în prealabil de INJ în baza necesităților lor de formare, și se înscriu în mod transparent la cursurile de formare continuă, fiind delegați de către CSM și, respectiv, PG.

Calitatea activităților de formare continuă a judecătorilor și procurorilor, eficiența și randamentul lor nu pot fi măsurate în date statistice, identificabile imediat după finalizarea cursurilor. Sporirea calificării profesionale a judecătorilor și procurorilor se reflectă în calitatea actului de justiție și poate fi sesizat de către justițiabili, dar și de întreaga societate.

Strategia prevede extinderea atribuțiilor INJ, care trebuie să devină un centru unic de formare a mai multor categorii de specialiști din sectorul justiției, având drept scop uniformizarea și eficientizarea formării continue a respectivelor categorii de specialiști, precum și aprofundarea cunoștințelor de drept național și internațional.

⁵ Raport privind activitatea Institutului Național al Justiției în anul 2011. p. 11.
http://inj.md/files/u1/8aHC_INJ_25_06_2012_Raport_INJ_2011.pdf

⁶ Raport de activitate al Institutului Național al Justiției pe anul 2012. p. 24-25.

III. Definirea problemei

În urma analizei documentelor care reglementează formarea continuă a profesioniștilor din sectorul justiției, a rapoartelor anuale ale Institutului (2007-2012), a situației de fapt, în urma consultărilor cu reprezentanții din cadrul acestui sector, și nu în ultimul rând ținând cont de prevederile *Strategiei*, au fost identificați o serie de factori care determină necesitatea elaborării *Concepției formării continue a profesioniștilor din sectorul justiției*:

1. Conform actelor legislative și normative de funcționare a Institutului, instituția organizează formare continuă pentru judecători, procurori, grefieri, asistenți judiciari, șefii secretariatelor instanțelor judecătorești, consilieri de probațiune și alte persoane care contribuie la înfăptuirea justiției în Republica Moldova. Sintagma „alte persoane ce contribuie la înfăptuirea justiției” este susceptibilă interpretărilor și provoacă confuzii. **În lipsa unei concepții a formării profesionale continue pentru toate categoriile de profesioniști, a cadrului legal și a unui mecanism de monitorizare, unele categorii de profesioniști nu pot beneficia de formare continuă în cadrul Institutului.**
2. Institutul antrenează în activitățile de formare continuă mai ales judecători și procurori. Cu toate acestea **unii judecători și procurori nu beneficiază de formare continuă sau nu acumulează numărul de ore prevăzut**, chiar dacă numărul celor instruiți este în creștere. Astfel, în 2010 au beneficiat de formare continuă doar 67% din cei 434 de judecători în exercițiul funcției și 43% din totalul de 880 procurori în exercițiu⁷; în 2012 88,9% din cei 425 judecători în exercițiul funcției și 64,8% din totalul de 750 procurori în exercițiu⁸.
3. **Institutul nu este un centru unic de formare a profesioniștilor**, or legislația în vigoare permite formarea continuă a unor profesioniști (mediatori, traducători și interpreți, avocați etc.) atât în cadrul Institutului, cât și în cadrul instituțiilor de învățământ superior. Astfel, unele categorii de profesioniști sau nu realizează formare continuă, contând mai mult pe autoformarea conștientă sau o realizează sporadic, fără un plan prealabil. Pentru unificarea și conceptualizarea formării continue a profesioniștilor, Institutul trebuie să constituie un centru unic.
4. Calitatea activităților de formare continuă, eficiența și randamentul lor depind de calitatea planurilor de studii, a curriculumului și de prestația formatorului. Până în prezent Institutul a practicat organizarea activităților de formare continuă în baza planurilor (care sunt

⁷ Raport privind activitatea Institutului Național al Justiției în anul 2010. p. 25.
http://inj.md/files/u1/Raport_privind_activitatea_INJ_in_anul_2010.pdf

⁸ Raport de activitate al Institutului Național al Justiției pe anul 2012. p. 24-25.

voluminoase și conțin unele informații care ar trebui să se regăsească în curriculum) și a agendelor desfășurate, chiar și pentru activitățile de durată mai mare decât 24 ore, **fără a organiza procesul de instruire în baza unor curriculumuri**, care ar trebui să stabilească legătura dintre necesitățile de formare ale profesioniștilor și conținuturile, formele și strategiile de instruire.

5. Metodologia de evaluare a calității activităților de formare continuă necesită perfecționare astfel încât să dirijeze determinarea modalităților de optimizare și remediere a neajunsurilor semnalate.
6. Strategia a extins sarcina Institutului pe segmentul formării continue. În condițiile când formarea continuă a categoriilor de profesioniști stipulate în Strategie va fi organizată în același volum ca și formarea continuă a judecătorilor și procurorilor, capacitățile umane, materiale și financiare ale Institutului nu o vor putea acoperi. Extinderea capacităților umane (formatori, metodiști etc.) și materiale (aule, laboratoare, cabinete lingfonice, echipamente etc.), precum și adoptarea cadrului normativ privind instruirea pe baze contractuale vor determina **cheltuieli bugetare suplimentare** pentru organizarea activităților de formare continuă a profesioniștilor.

IV. Obiectivele Concepției

Factorii, desemnați mai sus, au determinat identificarea obiectivului general și a obiectivelor specifice ale Concepției.

Obiectivul general al prezentei Concepții este perfecționarea cadrului formării continue a profesioniștilor din Republica Moldova, orientat spre eficientizarea formării continue a acestor categorii de specialiști care prin profesionalismul lor să asigure justiției naționale independență, transparență, eficiență, accesibilitate și responsabilitate față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la consolidarea încrederii societății în actul de justiție.

Obiectivele specifice ale Concepției reies din cel general, după cum urmează:

- ✓ identificarea lacunelor cadrului legislativ și normativ în ceea ce privește formarea continuă a profesioniștilor;
- ✓ identificarea principiilor formării continue a profesioniștilor;
- ✓ restructurarea sistemului formării continue a profesioniștilor care să asigure pregătirea uniformă la nivel național a profesioniștilor;

- ✓ perfecționarea și extinderea căilor de acces la formare continuă;
- ✓ stabilirea rolului Institutului în sistemul formării continue a profesioniștilor din Republica Moldova;
- ✓ diversificarea activităților care pot fi considerate formare continuă;
- ✓ stabilirea rolului învățământului la distanță în formarea continuă;
- ✓ perfecționarea mecanismelor de organizare, monitorizare și evaluare a programelor de formare continuă.

V. Metodologia formării continue a profesioniștilor

Principiile formării continue

Luând în considerare realizările Institutului în domeniul formării continue a profesioniștilor din perioada anterioară, opiniile reprezentanților sectorului justiției identificate în urma consultărilor și prevederile Strategiei, la baza elaborării prezentei Concepții este pus *principiul continuității* prin preluarea strategiilor aplicate anterior și dezvoltarea lor, acolo unde aceasta este necesar.

Un alt principiu care stă la baza Concepției este *adaptarea și flexibilizarea* formării continue a profesioniștilor la nevoile profesionale personale, ale sistemului judiciar național și la practicile europene din acest domeniu.

Al treilea principiu este *asigurarea transparenței* formării continue. Transparența vizează pe de o parte, cunoașterea de către beneficiarii direcți a implicațiilor care decurg din formarea continuă, inclusiv a modalităților de punere în practică a acesteia, iar pe de altă parte, evaluarea transparentă a costurilor și a eficienței formării continue a profesioniștilor.

Principiul *actualizării periodice* presupune analiza periodică a necesităților de formare a profesioniștilor în scopul actualizării cursurilor.

Principiul *accesibilității* impune asigurarea accesului profesioniștilor la programele de formare continuă în raport cu necesitățile lor specifice de formare, cu preocupările și propriile lor planuri de carieră.

Având în vedere faptul că justiția Republicii Moldova se află în plin proces de reformă, se impune un *model semi-descentralizat* de organizare a formării continue⁹ a profesioniștilor din sectorul justiției, care presupune o conexiune între un mediu în schimbare și nevoia de control la nivel central. Astfel, misiunea de definire și prioritizare a necesităților de formare continuă va reveni Institutului ca și centru unic pentru acoperirea lor.

Metodologia de formare continuă a Institutului va reprezenta un ansamblu realist, coerent, ordonat și flexibil al diferitor tipuri de acțiuni de formare, generatoare de efecte substanțiale.

Obiectivele formării continue a profesioniștilor

Institutul își propune să ofere profesioniștilor condiții de instruire pentru ca aceștia să corespundă cerințelor statului democratic modern, așteptărilor justițiabililor și să promoveze o justiție de calitate. Astfel, formarea continuă de calitate a profesioniștilor urmărește obiectivele:

- ✓ actualizarea cunoștințelor, abilităților și a competențelor profesionale ale specialiștilor din sectorul justiției, care să însoțească reformele legislative și normative, precum și evoluția jurisprudenței și practicii judiciare;
- ✓ formarea în domeniul dreptului Uniunii Europene, tratatelor internaționale, a jurisprudenței instanțelor internaționale, inclusiv în domeniul drepturilor omului;
- ✓ asigurarea pregătirii uniforme la nivel național a profesioniștilor în scopul unificării practicii judiciare prin interpretarea și aplicarea dreptului în mod uniform;
- ✓ asigurarea specializării profesioniștilor în opțiunile lor de carieră sau/și promovării profesionale;
- ✓ promovarea și difuzarea celor mai bune practici și asigurarea schimbului de cunoștințe;
- ✓ aprofundarea competențelor etice și a deontologiei profesionale;
- ✓ dezvoltarea abilităților personale și comportamentului managerial al profesioniștilor;
- ✓ dezvoltarea unor competențe non-juridice (de comunicare într-o limbă străină, digitale etc.)

⁹ Există trei modele de organizare a formării continue: centralizată, descentralizată și semi-descentralizată. Pentru modelul centralizat, luarea deciziilor și stabilirea orientărilor strategice au loc la nivel central, după care se difuzează tuturor actorilor implicați în procesul de formare. Modelul descentralizat delegă competențe fiecărei autorități publice sau/și organizații profesionale. Al treilea model este o combinație între cele două. Caracteristic modelului semi-descentralizat este faptul că modul de determinare a nevoilor de formare, orientările strategice se stabilesc la nivel central, iar necesitățile specifice de formare se identifică de către fiecare beneficiar în parte.

Designul activității de formare continuă

Activitatea de formare continuă va reieși din obligativitatea legală a formării continue a profesioniștilor din sectorul justiției în volum de minimum 40 ore anual și va presupune mai multe componente necesare organizării lui: planificarea și graficul activităților, curricula sau agenda desfășurată, căile de acces, mecanismul de evaluare, activități și metode de instruire, forme de organizare și monitorizare.

Planificarea și graficul activităților de formare

Documentul principal de proiectare a activității de formare continuă este planul, aprobat anual de Consiliul INJ. Planul va include următoarele componente definitorii, care vor determina și structura lui:

- a) componenta *formativă* - modul de distribuire a unităților de conținut/ modulelor și forma de activitate;
- b) componenta *acumulare* - numărul de ore alocate fiecărei forme de activitate;
- c) componenta *temporală* - planificarea duratei activităților de formare;
- d) componenta *organizare* – categoria și numărul de audienți, responsabilii de delegarea acestora.

În baza planului, Institutul va elabora grafice de formare continuă (trimestrial/semestrial). Graficul reprezintă un sistem de activități de formare profesională continuă a profesioniștilor din sectorul justiției repartizate în timp. Graficul va suplimenta planul și va include următoarele componente definitorii, care vor determina și structura lui:

- a) componenta *formativă* – modul de distribuire a unităților de conținut/ modulelor și forma de activitate;
- b) componenta *acumulare* – numărul de ore alocate fiecărei forme de activitate;
- c) componenta *temporală* – planificarea în timp a activităților de formare cu stabilirea termenelor și duratei acestora;
- d) componenta *organizare* – categoria și numărul de audienți, responsabilii de organizarea activității și formatorul.

Unitățile de conținut/modulele și numărul de ore alocate acestora vor fi determinate de necesitățile de formare a profesioniștilor din sectorul justiției, identificate conform metodologiei Institutului.

Planul va include o *notă introductivă*, care va descrie concepția formării profesionistului și finalitățile de studiu preconizate.

După gradul de obligativitate și posibilitatea de alegere, unitățile de conținut/modulele se vor clasifica în *obligatorii* și *opționale*.

1. Prima categorie va asigura traseul general de formare continuă al audientului și va include un anumit număr de module sau/și unități de conținut (repartizate pe ore), pe care audientul le va urma în mod *obligativ*. În această categorie se includ module sau/și unități de conținuturi ce rezultă din documentele strategice naționale sau/și internaționale și cele determinate de dinamica procesului legislativ național și internațional etc. Reieșind din caracterul și gradul lor de generalitate, categoria respectivă de module sau/și unități de conținut poate fi comună pentru curricula tuturor categoriilor de profesioniști, pentru anumite grupuri sau/și o anumită categorie de profesioniști.
2. Modulele sau/și unități de conținut *opționale* vor asigura traseul individual de formare al audientului dintr-o anumită categorie de profesioniști. Modulele și/sau unitățile de conținut la libera alegere, numărul cărora poate fi mult mai extins decât al celor obligatorii, se stabilesc în conformitate cu necesitățile de formare ale categoriei date de profesioniști.

Planurile de formare continuă vor fi coordonate cu instituția publică specializată (CSM, CSP, MJ) și/sau organizația profesională a categoriei respective de profesioniști și aprobate de Consiliul Institutului. Graficele instruirilor vor fi aprobate de către Directorul Institutului.

Planurile de formare continuă vor rămâne în vigoare pe parcursul unui an de studii. În cazuri excepționale și/sau impredictibile: adoptarea unei legi noi, a unui regulament, a unei decizii sau a unui eveniment care poate avea efecte asupra activității profesionale a unor categorii de profesioniști, planurile vor putea fi modificate pe parcursul anului. Până la 10 % din conținutul Planului va putea fi modificat cu aprobarea Directorului Institutului, mai mult de 10% - cu aprobarea Consiliului Institutului.

Proiectarea curriculară

În baza Planurilor de formare continuă și a Ghidului de elaborare a curriculumului, formatorii vor elabora curriculum-urile pentru fiecare unitate de conținut/modul cu durata mai mare de o zi

(8 ore academice). Curriculumul va descrie oferta de formare și perfecționare pentru un parcurs de formare. În baza graficelor se elaborează agenda tuturor activităților de formare continuă.

Curriculumul va include unitățile de conținuturi sau/și modulele (un modul grupează unități de conținuturi din aceeași ramură, domeniu, segment etc.) stabilite în baza necesităților de formare a profesioniștilor, identificate pentru anul de studiu respectiv.

Curricula va fi elaborată de formatori în baza modelului și Ghidului de elaborare a curriculumului, și aprobată de Directorul executiv al Institutului.

Fiecare profesionist își va identifica traseul anual de formare continuă în baza celor două documente (graficul și curriculumul, care vor fi plasate de site-ul INJ), reieșind din caracterul obligatoriu sau opțional al modulelor și/sau unităților de conținut. Categoriile de profesioniști care beneficiază de formare continuă din surse bugetare vor fi delegați la modulele obligatorii de către CSM, PG, MJ. Liber profesioniștii din sectorul justiției își vor alege modulele în mod individual sau vor fi desemnați de organizațiile lor profesionale.

Accesul la formare continuă

Asigurarea accesului echitabil și transparent este esențială pentru eficiența oricărui program de formare continuă. Pentru ca formarea continuă să nu devină o activitate birocratică și formală, iar profesioniștii să fie motivați să participe în condițiile obligativității legale a formării continue, Institutul va asigura accesul echitabil și transparent la formarea continuă prin intermediul Intranetului Informativ al Institutului, care va include:

1. ofertele curente de formare continuă: graficele pentru diferite categorii de profesioniști, numărul de locuri oferite de Institut, numărul de ore/zile oferite pentru fiecare activitate sau/și program, responsabilul INJ, formatorul etc.
2. istoricul participării beneficiarilor la formare continuă: date privind participarea profesionistului la activitățile de formare continuă în cadrul Institutului (tematicile, numărul de ore acumulat pe parcursul unu an etc.);

În cazul modulelor obligatorii din planul de studii, CSM, PG și alte instituții publice vor întocmi listele și vor delega audienții la activitățile de formare continuă organizate de Institut.

În cazul modulelor opționale, utilizând Intranetul Informativ al Institutului, profesioniștii vor selecta module/unități de conținut, ziua sau/și perioada convenabilă, formatorul și alte elemente,

care să corespundă necesităților de formare profesională personală sau/și ale instituției în care își exercită funcția și programul lor de activitate. Astfel, fiecare profesionist va avea posibilitatea să-și manifeste opțiunea asupra programului de formare propus, după care se va înscrie on-line direct pe pagina web a Institutului www.inj.md la activitățile de formare continuă. Ulterior, CSM, PG, alte instituții publice și/sau organizații profesionale vor delega profesionistul conform solicitărilor la activitățile de formare continuă selectate de acesta.

Profesioniștii care vor urma formări în bază contractuală se vor înscrie, de asemenea on-line în funcție de ofertele și disponibilitatea Institutului.

Activitățile de formare continuă

Reieșind din obiectivele formării continue a profesioniștilor, implicarea lor în exercitarea activităților specifice profesiei și planurile lor de carieră, volumului de resurse bugetare alocate Institutului, caracterul contractual al formării continue al unor categorii de profesioniști, resursele umane și materiale/logistice ale Institutului și adoptarea modelului semi-descentralizat de organizare a formării continue, minimumul necesar care ar asigura creșterea gradului de profesionalism al specialiștilor juriști și ar asigura eficiența acestei forme de instruire este de 40 de ore anual.

Planul de formare continuă elaborat de Institut va conține activități de formare distribuite în cadrul minimumului de 40 ore obligatorii, care presupun participarea audientului la sesiunile tematice organizate de Institut. Sesiunile tematice pot avea o durată diferită, în dependență de numărul de ore alocate în planul de studii modulului/unității de conținut (de la 4 ore per zi până la 3-5 zile). În dependență de categoria de audienți, Institutul va utiliza următoarele forme de organizare a studiilor:

- ✓ *forma clasică*, care presupune prezența fizică a audientului și a formatorului în sala de clasă a Institutului;
- ✓ *învățământul la distanță*, care este o alternativă la învățământul clasic și reprezintă o formă flexibilă de organizare a activităților de instruire, concepută pentru profesioniștii care doresc să-și administreze propriul proces de instruire, urmând cursurile de formare continuă fără a-și întrerupe activitatea profesională. În acest scop Institutul va implementa o platformă electronică de instruire la distanță în calitate de mijloc de instruire și comunicare, o interfață între audienți și formatori;

- ✓ *blended-learning* - o formă mixtă care îmbină elemente ale formei clasice de instruire cu e-learning-ul într-un coraport diferit, adaptat categoriei de audienți, formatori, resurse etc.

În vederea eficientizării activităților din sala de curs, Institutul va posta pe platforma sa, anterior desfășurării activității, materiale, surse bibliografice, teste și sarcini necesare studiului individual prealabil. Astfel, dispare necesitatea distribuirii unor materiale tipărite, chiar dacă acestea conțin informații relevante suplimentare față de ceea ce se prezintă la ore. Lecturile prelabile vor permite organizarea unui număr mai mare de activități practice și aplicative, decât a celor teoretice și, în final, va eficientiza formarea. Ca urmare, activitățile clasice vor implica mai activ audientul, formatorului revenindu-i mai mult rolul de ghid.

Activitățile de formare continuă vor fi organizate sub forme active - seminar, dezbateri, discuții, studiu de caz, simulare etc. Exploatarea sistemului blended-learning nu exclude cursurile teoretice, în special în cazul modulelor/unităților de conținut care sunt determinate de politici strategice naționale sau instituționale. Acestea pot fi organizate sub forma clasică dar și în regim on-line: prelegere-on-line, video-conferință, forme care pot oferi accesul în timp-real la informații de oriunde și oricând, excluderea cheltuielilor de deplasare și evitarea întreruperii activității profesionale curente, precum și implicarea concomitentă a unui număr mai mare de audienți.

Institutul ar putea echivala și valida unele activități didactice sau/și științifice ale profesioniștilor ca și formări continue. Activitățile care ar putea fi echivalate și validate ca și ore de formare continuă sunt:

- a. suplینirea funcției de formator în cadrul Institutului (un modul este echivalent cu 8 ore de formare continuă în cadrul Institutului);
- b. publicarea articolelor științifice sau practico-științifice în Revista Institutului Național al Justiției (un articol este echivalent cu 8 ore de formare continuă în cadrul Institutului);
- c. susținerea tezei de doctor în drept.

Diversificarea formelor de organizare a formării continue corespunde modelului semi-descentralizat, permite realizarea formării prin intermediul resurselor fizice și virtuale și va contribui la creșterea gradului de accesibilitate la formarea continuă a profesioniștilor, a transparenței formării continue, la motivarea profesioniștilor de a se înscrie și acumula numărul de ore necesar, la reducerea costurilor formării continue și a resurselor logistice etc.

Evaluarea programelor de formare continuă

În scopul creșterii calității și eficienței programelor de formare continuă, adaptării lor continue la necesitățile de formare ale profesioniștilor, Institutul va măsura gradul de satisfacție al beneficiarilor săi prin următoarele modalități:

I. Directă, care la rândul ei poate fi:

- *individuală*, realizată prin intermediul chestionarelor de satisfacție a profesioniștilor participanți la formare continuă, focus grupurilor și a altor instrumente de măsurare a calității;
- *instituțională*, realizată prin colectarea opiniilor sau completarea unor chestionare de eficiență de către CSM, PG, alte instituții publice și asociațiile profesionale ale specialiștilor ca beneficiari ai serviciului pus la dispoziție de Institut;
- *externă*, realizată de experți externi, angajați să evalueze periodic calitatea formării continue realizată de Institut.

II. Indirectă. Evaluarea indirectă se va realiza în cadrul evaluării performanțelor sau promovării în funcție de către organele competente ale profesionistului etc.

Institutul va interpreta rezultatele evaluării directe și indirecte și va utiliza informațiile acumulate pentru a îmbunătăți și perfecționa programele de formare continuă și modalitățile de organizare a acestora.

Monitorizarea formării continue

Intranetul Informativ al Institutului va asigura evidența participării profesionistului la activitățile de formare continuă, tematicile și numărul de ore acumulat anual și va oferi acces, în bază de parolă, la aceste date CSM, PG, autorităților publice și instituțiilor/organizațiilor profesionale.

Monitorizarea formării continue va contribui la motivarea profesioniștilor de a participa la activitățile Institutului și de a acumula anual minimumul necesar de 40 ore de formare profesională continuă.

VI. Analiza riscurilor și oportunităților implementării concepției

Implementarea cu succes a prezentei Concepții depinde de o serie de factori, în primul rând de implicarea și dedicația personală a profesioniștilor din sectorul justiției și de voința fermă a autorităților publice (CSM, PG, MJ) și organizațiilor profesionale, în special de a-și asuma adoptarea și implementarea modificărilor legislative și a politicilor propuse în prezenta Concepție. Pot fi evidențiate următoarele riscuri majore cu care se asociază implementarea Concepției, dar și oportunități pentru evitarea ori diminuarea acestora:

Riscuri	Oportunități
❖ Rezistența la schimbare a actorilor implicați în formarea continuă. Datorită subestimării formării continue, evitării asumării responsabilității și cheltuielilor pentru formarea membrilor, organizațiile profesionale nu vor fi motivate în vederea implementării Concepției.	➤ Modificarea actelor legislative și normative în vederea obligării formării continue anuale a profesioniștilor în volum de minim 40 ore. ➤ Încheierea contractelor de colaborare dintre Institut și organizațiile profesionale, membrii cărora vor beneficia de formare continuă;
❖ Audienții vor manifesta reticență dacă formarea continuă nu va fi relevantă pentru specificul poziției/rolului/activității pe care o desfășoară.	➤ Elaborarea metodologiei de evaluare a programelor de formare continuă. ➤ Evaluarea periodică a planurilor și curriculum-urilor formării continue. ➤ Evaluarea periodică a prestației formatorului.
❖ De asemenea, în lipsa unor mecanisme de monitorizare a formării continue a unor categorii de profesioniști, ultimii nu vor fi motivați să urmeze programe de formare continuă;	➤ Elaborarea unui mecanism de monitorizare a formării continue pentru toate categoriile de profesioniști în vederea motivării lor de a se înscrie la programele de formare continuă.

- ❖ Tergiversarea sau chiar refuzarea modificării actelor legislative și normative cu privire la activitatea profesioniștilor pentru reglementarea obligativității formării lor continue anuale (minim 40 ore).
 - Preluarea inițiativei de către Ministerul Justiției Motivarea introducerii modificărilor în actele legislative și normative care reglementează activitatea profesioniștilor din sectorul justiției cu privire la obligativitatea formării lor continue anuale de minim 40 ore.

- ❖ Depășirea capacităților instituționale ale Institutului de organizare a formării continue și alocarea inadecvata a resurselor.
 - Extinderea capacităților instituționale ale Institutului;
 - elaborarea unei strategii de gestionare eficientă a resurselor umane și materiale ale Institutului;
 - Exploatarea intensă a instruirii la distanță;
 - Menținerea bazei de date în vederea evidenței întregului program și a tuturor actorilor: beneficiari, formatori, instituții responsabile etc.
 - Atragerea eforturilor extra-instituționale, prin elaborarea proiectelor către organizațiile donatoare;

- ❖ Neestimarea corecta a timpilor și eforturilor. Diversificarea categoriilor de profesioniști care urmează a fi formați de către Institut, atrage majorarea considerabilă a numărului de beneficiari, fapt care poate depăși capacitățile de organizare a formării continue, umane (metodiști, formatori), materiale (săli de curs, materiale didactice, hotel etc.) și financiare;
 - Riscul poate fi depășit prin:
 - elaborarea metodologiei de identificare a necesităților de formare ale profesioniștilor;
 - elaborarea în termeni utili a planurilor de formare continuă, curriculum-urilor și altor documente;
 - Extinderea numărului de metodiști
 - Angajarea unui număr mai mare de formatori.

- ❖ Slaba comunicare dintre Institut,
 - Elaborarea unei metodologii de

profesioniști și autoritățile și organizațiile profesionale. O buna comunicare dintre toți actorii care participă la organizarea programelor de formare continuă este esențială în pentru implementarea Concepției.

colaborare a Institutului cu profesioniștii, autoritățile și organizațiile profesionale care participă la formarea continuă.

Capitolul VII

Lista actelor legislative și normative de relevanță ce urmează a fi modificate în contextul implementării Concepției

Pentru implementarea cu succes a prezentei Concepții, se impune modificarea unor acte legislative și normative în vigoare, după cum urmează:

1. Legea nr.544-XIII/20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului.
2. Legea nr.1086/23.06.2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale.
3. Legea nr.1260/19.07.2002 cu privire la avocatură;
4. Legea nr.1453/08.11.2002 cu privire la notariat;
5. Legea nr.152-XVI/08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției;
6. Legea nr.59/15.03.2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești;
7. Legea nr.134-XVI/14.VI.2007cu privire la mediere;
8. Legea nr.8/14.02.2008 cu privire la probațiune;
9. Legea nr.264/11.12.2008 privind autorizarea și plata interpreților și traducătorilor antrenați de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, de organele procuraturii, organele de urmărire penală, instanțele judecătorești, de notari, avocați și de executorii judecătorești.
10. Legea nr.294-XVI/25.12.2008 cu privire la procuratură.
11. Legea nr.113/17.06.2010 privind executorii judecătorești.
12. Legea nr.149/29.06.2012 insolabilității.
13. Legea nr.154/05.07.2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor.